

BÖLÜM 20

JİNEKOLOJİK KANSERLERDE TAMAMLAYICI VE DESTEKLEYİCİ BAKIM UYGULAMALARI

Sevgi ÖZKAN¹
Sinem GÖRAL TÜRKÇÜ²

GİRİŞ

Jinekolojik kanserler, dünyada ve ülkemizde kadın hayatını önemli derecede tehdit etmekte ve meme kanserinden sonra sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.⁽¹⁾ Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl yaklaşık 100.000 kadına jinekolojik kanser teşhisi konmakta ve aile öyküsü, obezite, yaş ve HPV jinekolojik kanser için önemli risk faktörleri arasında yer almaktadır.⁽²⁾ Türkiye' de kadın kanserleri arasında dokuzuncu sırada serviks, yedinci sırada over ve dördüncü sırada ise uterus korpusu kanseri yer almaktadır.⁽³⁾

Kadınların jinekolojik kanser tanısı sonrasında aldığı tedaviler ve bu tedavilerin getirdiği sorunlar günlük yaşamlarının olumsuz etkilemektedir.^(3,4) Teknolojik gelişmelerle birlikte yeni tedavi seçeneklerinin artması, kadınların jinekolojik kanserlerle mücadelesinde yaşam süresinin uzamasını sağladığından, kadınların gerek fiziksel gerekse psikolojik semptomlarının iyi bir şekilde yönetiliyor olması da büyük önem arz etmektedir.^(5,6)

Yaşam kaliteleri olumsuz etkilenen bireyler, yaşadıkları yan etkileri azaltmak, hem fiziksel hem de psikolojik olarak daha sağlıklı hissetmek ve devam eden tıbbi tedaviye destek sağlamak için tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaları

¹ Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, sozkan@pau.edu.tr

² Arş. Gör. Dr. Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, goralsinem@gmail.com

nelik bilgi düzeylerini arttırmaları ve bu yöntemlere bakımlarında yer vermeleri neredeyse kaçınılmaz hale gelmiştir. Yapılan literatür incelemesi sonucunda, jinekolojik kanserli hastalarda tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarına yönelik az sayıdaki kanıta dayalı çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda yapılan uygulamaların hastalar üzerindeki olumlu sonuçları yadsınamaz. Ancak gelecekte jinekolojik kanserli hastalarda tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarının kullanıldığı daha fazla randomize kontrollü ve tanımlayıcı çalışmanın yapılması literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Sung H, Ferlay J, Siegel RL, et al. Global cancer statistics 2020: Globocan estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. *CA: A Cancer Journal for Clinicians*. 2021;71(3):209–249. <https://doi.org/10.3322/caac.21660>
2. Johns Hopkins Medicine. *Gynecologic Cancers* (2021). (10/09/2021 tarihinde <https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/gynecologic-cancers> adresinden ulaşılmıştır).
3. Izycki D, Woźniak K & Izycka N. Consequences of gynecological cancer in patients and their partners from the sexual and psychological perspective. *Przeglądmenopauzalny = Menopause review*. 2016;15(2):112–116. <https://doi.org/10.5114/pm.2016.61194>
4. Göral Türkcü S & Özkan S. The effects of reflexology on anxiety, depression and quality of life in patients with gynecological cancers with reference to Watson's theory of human caring. *Complementary Therapies in Clinical Practice*. 2021;44:101428. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2021.101428>
5. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Kurumu (2017) Türkiye Kanseri İstatistikleri Ankara, 2017. (10/09/2021 tarihinde https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanser-db/istatistik/2014-RAPOR._uzuuun.pdf adresinden ulaşılmıştır).
6. Schmid-Büchi S, Halfen RJ, Dassen T, et al. A review of psychosocial needs of breast-cancer patients and their relatives. *Journal of Clinical Nursing*. 2008;17(21):2895–2909. <https://doi.org/10.1111/j.13652702.2008.02490.x>
7. Kurt S & Unsar S. Assessment of symptomcontrol in patients with cancer in Northwestern Turkey. *European Journal of Oncology Nursing: the Official Journal Of European Oncology Nursing Society*. 2011;15(2):137–144. <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2010.07.004>
8. Dong S T, Butow PN, Costa DS, et al. Symptom clusters in patients with advanced cancer: A systematic review of observational studies. *Journal of Pain and Symptom Management*. 2014;48(3):411–450. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2013.10.027>
9. National Center for Complementary and Integrative Health (2016) (10/09/2021 tarihinde <https://nccih.nih.gov/health/integrative-health> adresinden ulaşılmıştır).

10. Ilgaz A & Gözüm S. Tamamlayıcı sağlık yaklaşımlarının güvenilir kullanımı için sağlık okuryazarlığının önemi. DEÜ Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2016;9(2):67-77.
11. Taşçı S, & Başer M. Tamamlayıcı ve Destekleyici Uygulamalar: Kanıta Dayalı Rehberleriyle. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, 2015.
12. National Center for Complementary and Integrative Health (2021). (22/09/2021 tarihinde <https://www.nccih.nih.gov/health/complementary-alternative-or-integrative-health-whats-in-a-name> adresinden ulaşılmıştır).
13. T.C. Sağlık Bakanlığı Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği. (10/09/2021 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141027-3.htm> adresinden ulaşılmıştır).
14. Falzon CC, Balabanova A. Phytotherapy: An Introduction to Herbal Medicine. *Prim Care*. 2017;44(2):217-227. 10.1016/j.pop.2017.02.001
15. Turkmen A, Graham K, McGrouther DA. Therapeutic applications of the larvae for wound debridement. *J Plast Reconstr Aesthet Surg*. 2010;63(1):184-188. doi:10.1016/j.bjps.2008.08.070
16. Mammucari M, Russo D, Maggiori E, et al. Evidence based recommendations on mesotherapy: an update from the Italian society of Mesotherapy. *Clin Ter*. 2021;171(1):e37-e45. doi:10.7417/CT.2021.2278
17. Goh SL, Jaafar Z, Gan YN, et al. Efficacy of prolotherapy in comparison to other therapies for chronic soft tissue injuries: A systematic review and network meta-analysis. *PLoS One*. 2021;16(5):e0252204. Published 2021 May 26. doi:10.1371/journal.pone.0252204
18. Hauser RA, Lackner JB, Steilen-Matias D, Harris DK. A Systematic Review of Dextrose Prolotherapy for Chronic Musculoskeletal Pain. *Clin Med Insights Arthritis Musculoskelet Disord*. 2016;9:S39160-21. 10.4137/CMAMD.S39160
19. Goswami A. Prolotherapy. *J Pain Palliat Care Pharmacother*. 2012. December 5;26(4):376-8. 10.3109/15360288.2012.734900
20. Yang T, Wang S, Wang R, et al. Effectiveness of five-element music therapy in cancer patients: A systematic review and meta-analysis. *Complement Ther Clin Pract*. 2021;44:101416. doi:10.1016/j.ctcp.2021.101416
21. Carlson LE, Toivonen K, Flynn M, et al. The Role of Hypnosis in Cancer Care. *Curr Oncol Rep*. 2018;20(12):93. Published 2018 Nov 13. doi:10.1007/s11912-018-0739-1
22. Ahlskog G. Clinical Hypnosis Today. *Psychoanal Rev*. 2018;105(4):425-437. doi:10.1521/prev.2018.105.4.425
23. Çiftçi MM. Kupa Tedavisi ve Klinik Uygulamalar. *Journal of BSHR*. 2019;3(Özel Sayı):22-28
24. Ruus G. Homeopati [Homeopathy]. *Sykepl Fag*. 1992;80(6):8-10.
25. Hao K, Tang S, Xie H, Li X, He X. Application of ozone therapy in interventional medicine. *J Interv Med*. 2019;2(1):8-11. Published 2019 Jun 27. doi:10.1016/j.jimed.2019.05.003
26. Porshinsky BS, Saha S, Grossman MD, Beery Ii PR, Stawicki SP. Clinical uses of the medicinal leech: a practical review. *J Postgrad Med*. 2011;57(1):65-71. doi:10.4103/0022-3859.74297

27. Urits I, Schwartz RH, Orhurhu V, et al. A Comprehensive Review of Alternative Therapies for the Management of Chronic Pain Patients: Acupuncture, Tai Chi, Osteopathic Manipulative Medicine, and Chiropractic Care. *Adv Ther.* 2021;38(1):76-89. doi:10.1007/s12325-020-01554-0
28. Kaya E., Altınbilek T., Osteopati Yaklaşımı; Bel ve Boyun Ağrılarında Yeri, *J Biotechnol and Strategic Health Res.* 2019;3(Özel Sayı):86-90 DOI: bshr.550371
29. Zhuang Y, Xing JJ, Li J, Zeng BY, Liang FR. History of acupuncture research. *Int Rev Neurobiol.* 2013;111:1-23.
30. El-Gammal E, Nardo VD, Daaboul F, et al. Apitherapy as a New Approach in Treatment of Palmoplantar Psoriasis. *Open Access Maced J Med Sci.* 2018;6(6):1059-1061. Published 2018 Jun 10. doi:10.3889/oamjms.2018.135
31. Dyer J, Thomas K, Sandsund C, et al. Is reflexology as effective as aromatherapy massage for symptom relief in an adult outpatient oncology population? *Complementary Therapies in Clinical Practice.* 2013;19(3):139-146. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2013.03.002>
32. Ernst E. The current position of complementary/alternative medicine in cancer. *European Journal of Cancer.* 2003;39:2273-2277. [https://doi.org/10.1016/S0959-8049\(03\)00604-X](https://doi.org/10.1016/S0959-8049(03)00604-X)
33. Huebner J & Follmann M. Complementary medicine in guidelines of the German Guideline Program in Oncology: Comparison of the evidence base between complementary and conventional therapy. *Journal of Cancer Research and Clinical Oncology.* 2013;139(9):1481-1488. <https://doi.org/10.1007/s00432-013-1464-7>
34. Cherniack EP, Ceron-Fuentes J, Florez H, et al. Influence of race and ethnicity on alternative medicine as a self-treatment preference for common medical conditions in a population of multi-ethnic urban elderly. *Complementary Therapies in Clinical Practice.* 2008;14(2):116-123. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2007.11.002>
35. Quan H, Lai D, Johnson D, et al. Complementary and alternative medicine among Chinese Canadians. *Can Fam Physician.* 2008;54:1563- 1569.
36. Barnes PM, Powell-Griner E, McFann K, et al. (2004). Complementary and alternative medicine use among adults: United States, 2002. *Integrative Medicine.* 2004;343:1-19. <https://doi.org/10.1016/j.sigm.2004.07.003>
37. Kav S, Hanoğlu Z & Alger L. Türkiye’de kanserli hastalarda tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemlerinin kullanımı: Literatür taraması. *Uluslararası Hematoloji-Onkoloji Dergisi.* 2008;18(1):32- 38.
38. Vapiwala N, Mick R, Hampshire MK, et al. Patient initiation of complementary and alternative medical therapies (CAM) following cancer diagnosis. *Cancer Journal.* 2006;12(6):467-474. <https://doi.org/10.1097/00130404-200611000-00006>
39. Nazik E, Nazik H, Api M, et al. Complementary and alternative medicine use by gynecologic oncology patients in Turkey. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention: APJCP.* 2012;13(1):21-25. <https://doi.org/10.7314/apjcp.2012.13.1.021>
40. Öztürk R, Güleç Şatır D & Sevil Ü. Jinekolojik kanserli hastaların tamamlayıcı ve alternatif tedavi kullanım durumları ve tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Med J.* 2016;22 (3):141-147

41. Supoken A, Chaisrisawatsuk T & Chumworathayi B. Proportion of gynecologic cancer patients using complementary and alternative medicine. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention: APJCP*. 2009;10(5):779–782.
42. Molassiotis A, Browall M, Milovics L, et al. Complementary and alternative medicine use in patients with gynecological cancers in Europe. *International Journal of Gynecological Cancer :Official Journal of The International Gynecological Cancer Society*. 2006;16(1): 219–224. <https://doi.org/10.1111/j.1525-1438.2006.00309.x>
43. Swisher EM, Cohn DE, Gof B, et al. A use of complementary and alternative medicine among women with gynecologic cancers. *Gynecologic Oncology*. 2002;84(3):363–367. <https://doi.org/10.1006/gyno.2001.6515>
44. Boz İ & Kulakaç Ö. Jinekolojik kanserlerde tamamlayıcı ve alternatif tıp kullanımı: Bir literatür incelemesi. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*. 2009;29(6):1695-704
45. Dikmen HA & Terzioğlu F. Effects of reflexology and progressive muscle relaxation on pain, fatigue, and quality of life during chemotherapy in gynecologic cancer patients. *Pain Management Nursing*. 2009;20(1):47–53. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2018.03.001>
46. Goerling U, Jaeger C, Walz A, et al. The efficacy of short-term psycho-oncological interventions for women with gynaecological cancer: A randomized study. *Oncology (Switzerland)*. 2014;87(2):114–124. <https://doi.org/10.1159/000362818>
47. Noh GO & Park KS. Effects of aroma self-foot reflexology on peripheral neuropathy, peripheral skin temperature, anxiety, and depression in gynaecologic cancer patients undergoing chemotherapy: A randomised controlled trial. *European Journal of Oncology Nursing*. 2009;42(2): 82–89. <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2019.08.007>
48. Taşpınar A & Şirin A. Jinekolojik kanserli hastalarda kemoterapiye bağlı gelişen bulantı-kusma üzerine akupresürün etkisinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. 2006. Doktora Tezi, İzmir.
49. Lee YJ, Kim MA & Park HJ. Effects of a laughter programme with entrainment music on stress, depression, and health-related quality of life among gynaecological cancer patients. *Complementary Therapies in Clinical Practice*. 2020;39(2):101118. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2020.101118>
50. Ma HW, Zhao JT & Zhao X. The effect of fennel tea drinking on postoperative gut recovery after gynecological malignancies operation. *Journal of Sichuan University. Medical Science Edition*. 2015;46(6):940- 943.
51. Rithirangsiroj K, Manchana T & Akkayagorn L. Efficacy of acupuncture in prevention of delayed chemotherapy induced nausea and vomiting in gynecologic cancer patients. *Gynecologic Oncology*. 2015;136(1): 82–86. <https://doi.org/10.1016/j.ygyno.2014.10.025>